

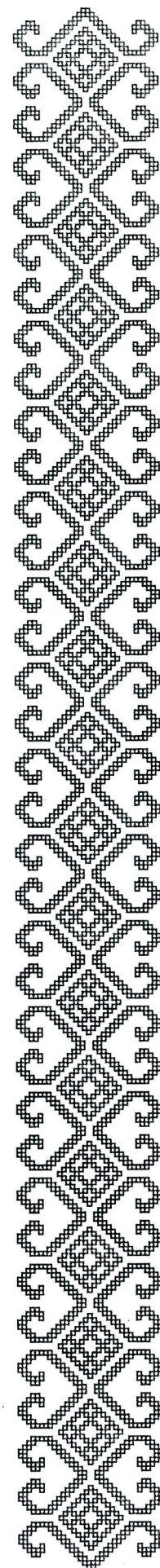
KARJALA JA KARJALAIKUUS

Mikä on Karjala?

Karjala on kulttuurialue, jonka asukkailla on oma yhteinen historiansa. Nykyisin nimellä Karjala tarkoitetaan kuitenkin monta toisistaan poikkeavaa asiaa, joista syntyvät mielikuvat tuntuvat usein epätasällisiltä. Jo pelkästään maantieteellisesti käsite Karjala jakautuu useaan erilaiseen alueeseen, joista jokainen ilmentää karjalaisuutta omalla persoonallisella tavallaan.

Karjala on syntynyt idän ja lännen rajamaille; vuosisatojen ajan se on sijainnut Suomen ja Venäjän välissä. Vaikutteita kulttuuriinsa Karjala on omaksunut molemmista suunnista. Karjalaisuudesta onkin kehittynyt kirjava ja moniulotteinen tapa elää. Hallinnollisesti Karjalan alue on aikojen saatossa kuulunut milloin Suomelle ja milloin Venäjälle, yleensä raja on vieläpä halkaissut Karjalan kahtia. Nykyisinkin osa Karjalasta kuuluu Suomelle, suurin osa kuitenkin on Venäjän hallinnassa. Suomessa ovat Etelä- ja Pohjois-Karjalan maakunnat, joiden suurimpia karjalaisia kaupunkeja ovat esimerkiksi Lappeenranta, Imatra ja Joensuu. Venäjän puolella sen sijaan sijaitsee Karjalan tasavalta. Siihen kuuluvien alueiden lisäksi karjalaista väestöä asuu myös Tverin Karjalassa hieman Moskovasta luoteeseen. Suomi menetti II maailmansodan seurauksena aiemmin sille kuuluneen osan Karjalaa. Näitä Laatokan Karjalan ja Karjalankannaksen alueita kutsutaankin myös luovutetuksi Karjalaksi. Rajan taakse jääneet kaupungit ovat Viipuri, Sortavala ja Käkisalmi.

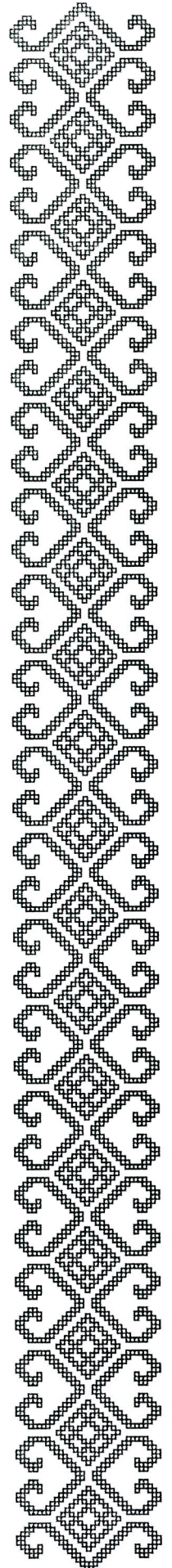
Karjalan alue on laaja eikä näin ollen suinkaan yhtenäinen: mitään varsinaista yhtä ja ainoaa karjalaista kulttuuria ei ole olemassa. Toisistaan eroavia perinnealueita ovat Karjalankannas, Laatokan Karjala, Etelä-Karjala, Pohjois-Karjala, Aunus, Viena ja Tverin Karjala.

Vaikka jokainen alue onkin kulttuurisesti omaleimainen, yhteisiäkin tekijöitä Karjalassa on paljon. Karjalaisia on aina pidetty iloisina, seurallisina ja herkkinä ihmisinä, joille eläminen on aitoa – niin ahkeraa ja nöyrää työntekoa kuin tanssia, laulua ja ilonpitoa. Ruokakulttuuri erilaisine piirakoineen ja uuniruokineen on myös koko Karjalaa yhdistävä tekijä, samoin tiiviiden sukulaissuhteiden värittämä tapakulttuuri on melko yhtenevä läpi koko Karjalan. Karjalaisten käyttämä puheenparsa sen sijaan erottaa eri alueita toisistaan. Etelä-Karjalassa ja Pohjois-Karjalassa puhuttavat murteet poikkeavat toisistaan selvästi; varsinaisessa karjalan kielessäkin on useita eri murteita.

Läntisestä Suomesta poiketen etenkin Laatokan alueen karjalaisilla on ollut kaksi eri uskontoa: luterilaisuus ja ortodoksisuus. Kreikkalaiskatolisissa karjalaisissa kodeissa oli näkyvillä ikoneita, tärkeitä uskon merkkejä. Myös luostarit, kuten Konevitsa Laatokan rannalla, olivat osa vahvaa ortodoksisista perintöä.

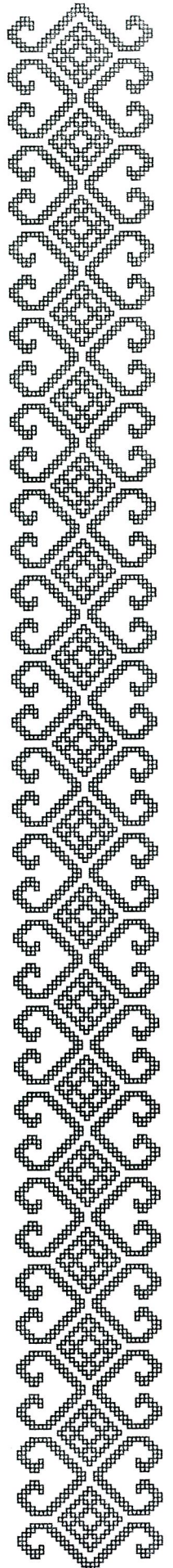
Karjalan historiaa

Ruotsi-Suomen itärajan paikka vaihteli vuosisatojen saatossa useaan otteeseen. Karjalan laaja alue kuului osittain Ruotsi-Suomelle ja osittain Venäjälle. Etenkin Suomen kaakkoisraja siirtyi monissa rauhanneuvotteluissa: 1600-luvulla Karjalankannas kuului Ruotsi-Suomelle, 1743 raja taas kulki jopa Kymijokea pitkin. Suomen tilanne muuttui kokonaan 1809 solmitussa Haminan rauhassa, jolloin maastamme tuli autonominen osa Venäjää. Suomen itsenäistyessä 1917 määriteltiin luonnollisesti myös maamme rajat. Nuorena valtiona 1920- ja 1930-luvuilla Suomi oli laajimmillaan: silloin maamme kuuluivat Karjalankannas ja Laatokan Karjala sekä Petsamon alueet pohjoisessa.

Talvisota syttyi 1939. Talven yli jatkuneiden taisteluiden jälkeen rauha solmittiin Moskovassa keväällä 1940, jolloin sodan hävinnyt Suomi menetti Karjalankannaksen ja Laatokan Karjalan Neuvostoliitolle. Yli 400 000 karjalaista joutui jättämään kotinsa. Väli rauhaa seuranneen jatkosodan aikana Suomi valtasi Karjalan alueet takaisin, ja suuri osa karjalaisista muutti hetkeksi takaisin kotikonnuilleen. Pitkään jatkunut asemasotavaihe kuitenkin päättyi Neuvostoliiton suurhyökkäykseen, joka ratkaisi sodan lopputuloksen. Syyskuussa 1944 Moskovassa solmitussa väli rauhassa raja palautettiin talvisodan jälkeen määritellylle paikalle. Karjalaiset joutuivat evakkotaipaleelle toistamiseen, ja heidät sijoitettiin uusille asuinsijoille – tällä kertaa pysyvästi. Karjalainen heimo hajaantui ympäri Suomea; saman paikkakunnan asukkaat sijoitettiin kuitenkin samalle alueelle uudelleen myös jäljelle jääneessä Suomessa.

Karjalaisuus tänään

Siirtokarjalaiset joutuivat sopeutumaan uusiin ympäristöihin ja aloittamaan elämänsä uudelta pohjalta. Kotiseutua ja omaa kulttuuriperintöä ei kuitenkaan unohdettu, vaan monet karjalaiset tavat seurasivat evakkojen mukana uusille asuinsijoille. Karjalaiset toivat mukanaan omaa itäistä perinnettään, mikä rikastutti myös läntisempien seutujen ihmisten elämää. Monet karjalaiset traditiot ovat tänäkin päivänä olennainen osa suomalaista tapakulttuuria: kaikille tuttuja esimerkkejä ovat karjalaiset piirakat tai palmusunnuntain virpolorut.

Karjalaiset halusivat luonnollisesti pitää yhteyttä toisiinsa, vaalia omaa rikasta kulttuuriin ja valvoa omia etujaan sodanjälkeisessä uudessa Suomessa. Näitä tehtäviä ajamaan perustettiin keväällä 1940 Karjalan Liitto. Kun varsinainen yhteiskunnallinen sopeutuminen oli tapahtunut, Karjalan Liitto keskittyi enemmän karjalaisen kulttuurin vaalimiseen. Karjalan Liiton rinnalle perustettiin vuonna 1980 Karjalainen Nuorisoliitto. Nuorisoliitosta uudet karjalaiset ja karjalaisuudesta kiinnostuneet sukupolvet saivat itselleen oman kulttuuri- ja harrastusjärjestön. Nuorisoliitto onkin kahtenakymmenenä toimintavuotenaan keskittynyt karjalaisen kulttuurin vaalimiseen ja säilyttämiseen. Vahvimpiina toimintamuotoina ovat kansantanssi ja -musiikki, teatteri sekä kädentaidot.

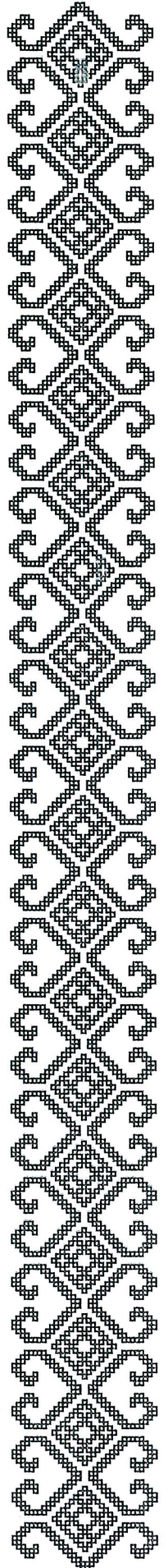
Karjalaisuuden symboleita

Karjalan vaakuna – punainen kultakruunuinen kilpi, jossa kaksi hopeaista kättä ovat kyynärpäistään iskeytyneet yhteen – on ollut olemassa vuodesta 1562 lähtien. Alun

perin vaakuna edusti vanhaa Laatokan ja Itämeren välistä Karjalankannasta, nykyisin se sisältyy Etelä-Karjalan ja Pohjois-Karjalan maakuntien vaakunoihin. Kilven kaksi toisiaan vastaan iskevää kättä symboloivat vuosisatoja toisiaan vastaan taistelleita itäistä Venäjää ja läntistä Ruotsia; juuri tämä vaakunassa esitetty kahden kulttuuripiirin ristiveto heijastuu voimakkaasti karjalaisessa perinteessä.

Karjalaisten laulu on paljon kuultu maakuntalaulu. Pekka Juhani Hannikaisen säveltämä ja sanoittama teos ilmestyi ensimmäisen kerran vuonna 1881, mutta Hannikainen ei ollut tyytyväinen tuotokseensa. Hän sävelsi myöhemmin täysin uuden melodian sekä muokkasi myös laulun sanoitusta. Yhteensä 18 säkeistöstä lauletaan normaalisti vain kolme. *Karjalaisten laulu* kertoo sitkeästä karjalaisesta kansasta, joka vaikeuksienkin keskellä kauniin luonnon helmassa jaksaa iloita ja helisyttää laulun lahjaansa.

Perinnetuokion suunnitelma

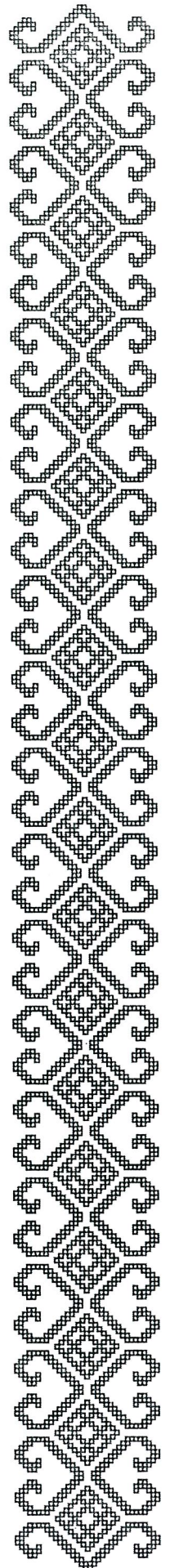
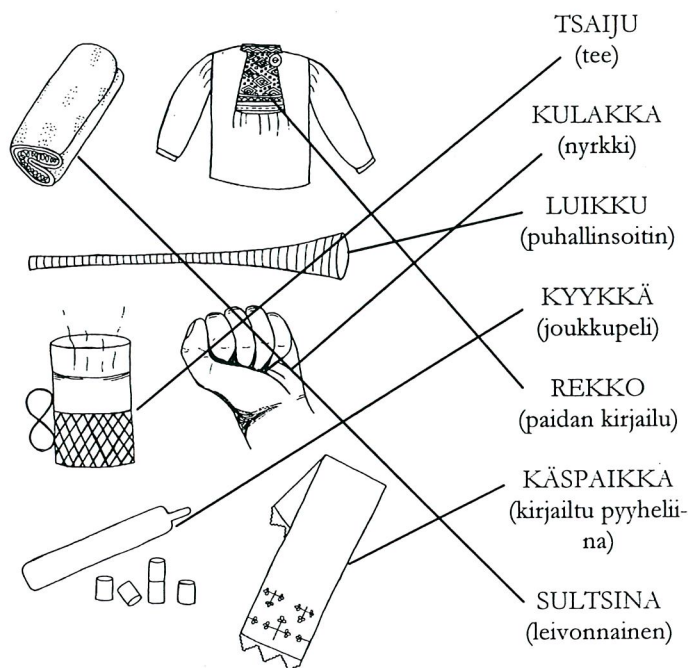
Tavoite: Tutustua Karjalan alueeseen, historiaan ja murteisiin.

Kulku:

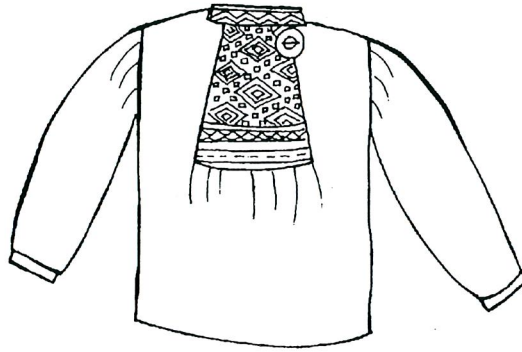
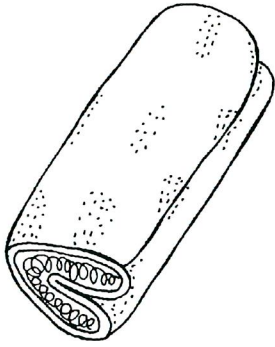
- Perinnetuokio voidaan aloittaa kysymällä lapsilta, onko heillä sukujuuria Karjalassa (esim. ovatko isovanhemmat kertoneet tarinoita evakkomatkoiltaan tai vanhoista karjalaisista tavoista).
- Kerrotaan lyhyesti mitä Karjalalla tarkoitetaan
- Monistetaan seuraavalla sivulla oleva tehtävä lapsille ja ratkaistaan se.

Tehtävä: Murre sanojen ja kuvien yhdistäminen toisiinsa. Lapset voivat tehdä tehtävän itsenäisesti tai se voidaan tehdä yhdessä siten, että arvaillaan mikä on mikäkin. Ohjaaja voi auttaa kertomalla sanasta lisävihjeitä (se on syötävää, se on eräänlainen soitin tms.). Samalla ohjaaja voi kertoa lisää karjalaisesta perinteestä

Ratkaisu tehtävään:

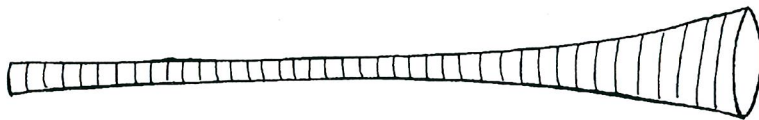

YH-DIS-TÄ KU-VA JA SA-NA VII-VAL-LA

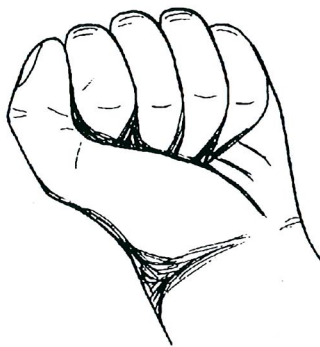
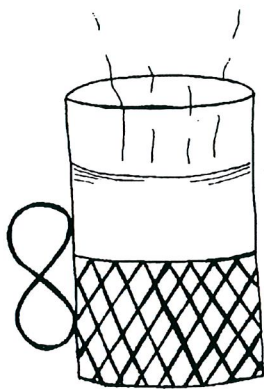

TSAI-JU

KU-LAK-KA

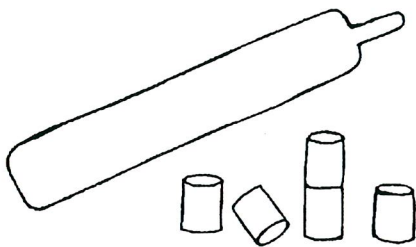

LUIK-KU

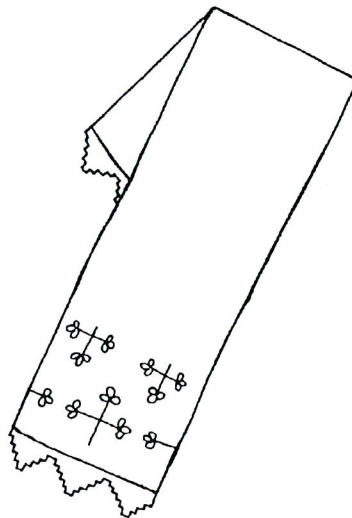

KYYK-KÄ

REK-KO

KÄS-PAIK-KA

SULT-SI-NA